

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.7.1.4>

PODSYSTEM ĆWICZEŃ KSZTAŁTUJĄCYCH KOMPETENCJE LEKSYKALNE W JĘZYKU ANGIELSKIM U UCZNIÓW KLAS 5 Z WADAMI SŁUCHU, PODSTAWY ORGANIZACYJNE APROBATY

Olena Drobot

*kandydat nauk pedagogicznych,
starszy pracownik naukowy w dziale nauczania języka migowego
Instytutu Pedagogiki Specjalnej i Psychologii imienia Mykoły Jarmaczynki
Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy (Kijów, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0002-0762-5148*

Adnotacja. W artykułach naukowych podkreślono problematykę nauczania języka angielskiego jako języka obcego uczniów z zaburzeniami słuchu. Uzasadniono technologię i podsystem ćwiczeń do kształtowania anglojęzycznych kompetencji leksykalnych u uczniów z upośledzeniem słuchu w klasach 5, opartych na stopniowym opanowaniu jednostki leksykalnej za pomocą środków wsparcia. Tworzenie umiejętności leksykalnych stosowania jednostki leksykalnej odbywa się poprzez powtarzanie w odstępach wszystkich form jednostki leksykalnej podczas lekcji i poza lekcją. Zgodnie z wynikami aprobaty podsystemu ćwiczeń w celu utworzenia anglojęzycznej kompetencji leksykalnej udowodniono jej skuteczność w tworzeniu operacyjno-funkcjonalnej podstawy umiejętności leksykalnych. Okazuje się, że większość dzieci używa ukraińskiego języka migowego jako języka do tłumaczenia znaczenia anglojęzycznych jednostek leksykalnych. Dlatego właśnie jego system leksykalny powinien być brany pod uwagę przy wyjaśnianiu znaczeń nowych anglojęzycznych jednostek leksykalnych.

Słowa kluczowe: uczenie bimodalno-dwujęzyczne, uczniowie niedosłyszący, uczniowie niesłyszący i niedosłyszący, kompetencje leksykalne, podsystem ćwiczeń, zaburzenie słuchu, mowa migowa.

SUBSYSTEM OF EXERCISES IS SUBSTANTIATED TO FORM ENGLISH LEXICAL COMPETENCE IN STUDENTS OF THE 5TH GRADE WITH HEARING IMPAIRMENTS: ORGANIZATIONAL PRINCIPLES OF APPROBATION

Olena Drobot

*PhD in Education,
Senior Research Fellow at Sign Language Education Division
Mykola Yarmachenko Institute of Special Education and Psychology of National Academy of Educational
Sciences of Ukraine (Kyiv Ukraine)
ORCID ID: 0000-0002-0762-5148
e-mail: lend7@ukr.net*

Abstract. The provisions of the scientific article cover the problems of teaching English as a foreign language to students with hearing impairments. The technology & subsystem of exercises is substantiated to form English lexical competence in students of the 5th grade with hearing impairments, based on the gradual mastery of the lexical unit with the use of support means. The formation of lexical skills of lexical unit use is provided by interval repetition of all forms of lexical unit during the lesson and extracurricular activities. According to the results of approbation of the subsystem of exercises for the formation of English lexical competence, its efficiency is proved for the formation of the operational and functional basis of lexical skills. It was found that most children use Ukrainian sign language as a language to translate the meaning of English lexical items. Therefore, the last lexical system should be taken into account when explaining the meanings of new English lexical units.

Key words: bimodal-bilingual education, students with hearing impairment, deaf and hard of hearing students, lexical competence, exercise subsystem, hearing impairment, sign language.

ПІДСИСТЕМА ВПРАВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ 5 КЛАСІВ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ: ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ АПРОБУВАННЯ

Олена Дробот

*кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник відділу навчання жестової мови
Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії
педагогічних наук України (Київ, Україна)
ORCID ID: 0000-0002-0762-5148
e-mail: lend7@ukr.net*

Анотація. У положеннях наукової статті висвітлено проблеми навчання англійської мови як іноземної учнів із порушеннями слуху. Обґрунтовано технологію та підсистему вправ для формування англомовної лексичної компетентності в учнів із порушеннями слуху 5 класів, що ґрунтується на поетапному оволодінні лексичної одиницею із застосуванням засобів підтримки. Формування лексичних вмінь застосування лексичної одиниці забезпечується шляхом інтервального повторення усіх форм лексичної одиниці під час уроку та поза уроком. За результатами апробації підсистеми вправ для формування англомовної лексичної компетентності доведено її ефективність для формування операційно-функційної основи лексичних умінь. З'ясовано, що більшість дітей використовує українську жестову мову як мову для перекладу значення англомовних лексичних одиниць. Тому саме її лексична система має враховуватися в процесі пояснення значень нових англомовних лексичних одиниць.

Ключові слова: бімодально-білінгвальне навчання, учні з порушенням слуху, глухі та слабкочуючі учні, лексична компетентність, підсистема вправ, порушення слуху, жестова мова.

Вступ. Теоретичне та методичне вирішення проблеми навчання англійської мови як іноземної учнів із порушеннями слуху нині набуває надзвичайної актуальності через існування низки протиріч.

З одного боку, англійська мова – одна з найпоширеніших мов міжнародного спілкування. Отже, людина, яка володіє цією мовою, має помітно ширші можливості щодо отримання інформації, соціальної інтеграції в умовах глобалізації та професійної самореалізації в різних країнах світу.

З іншого боку, англійська мова належить до різновиду словесних мов, опанування якими в учнів із порушеннями слуху викликає значні труднощі, які донині залишаються невирішеними в сурдопедагогічній науці та практиці. Якщо робота науковців щодо пошуку ефективних стратегій навчання таких дітей національних словесних мов триває вже понад століття (Л. Божович, Р. Боскис, О. Дьячков, А. Гольдберг, Л. Занков, С. Зиков, Б. Корсунська, Р. Левіна, Н. Морозова, М. Певзнер, Н. Рау, Ф. Рау, Н. Слезина, І. Соколянський, Ж. Шиф та ін.), то розроблення проблеми вивчення такими дітьми англійської мови відбувається лише в останні кілька років. При цьому означена проблема досліджується здебільшого вибірково. Так, розкрито питання навчання англійської мови студентів із порушеннями слуху (Л. Набокова та ін.). Також досліджувалися окремі питання навчання англійської мови учнів із порушеннями слуху як одного з аспектів організації іншомовної освіти таких дітей (R.O. Cornett, M. Daisey, E. Domagała-Zyśk та ін.).

На цьому тлі дефіцит вітчизняних досліджень із цього питання зумовлений насамперед тим, що досить тривалий час діти з порушеннями слуху не вивчали іноземної мови. Лише з 2007/2008 навчального року в Типових навчальних планах спеціальних закладів для дітей зі зниженим слухом (Наказ МОН України від 14.05.2007 р. № 380) було введено предмет «Іноземна мова» з 6 класу. При цьому в 6 класі на вивчення цього предмета було відведено лише одну годину на тиждень, а в наступних класах – по дві години. Тільки з 2014/2015 навчального року обидві групи учнів, які належать до категорії дітей із порушеннями слуху (як глухі діти, так і діти зі зниженим слухом), почали вивчати іноземну мову з 5 класу по дві години на тиждень (Наказ МОН України від 22.04.2014 р. № 504). А після прийняття нового Державного стандарту початкової освіти і відповідно до Наказу МОН України № 814 від 26.07.2018 р. обидві групи дітей із порушеннями слуху починають вивчати іноземну мову вже в початковій школі з 2 класу (по 1 години на тиждень, в наступних класах – по 2 години), що започатковано з 2019/2020 навчального року. Очевидно, що як іноземні можуть вивчатися різні мови, втім серед рекомендованих МОН України програм з іноземної мови для навчання дітей із порушеннями слуху є лише навчальні програми з англійської мови (Е. Данілавичюте).

Окреслене зумовлює актуальність наукового дослідження проблеми теоретичних і методичних засад навчання англійської мови учнів із порушеннями слуху, особливо на початковому етапі її вивчення, коли закладаються основи формування усіх складників іншомовної комунікативної компетентності (Адамюк, Дробот та ін., 2019: 125, 126, 128).

Відповідно до вимог стандартів освіти усіх ланок школи метою навчання учнів, у тому числі й з порушеннями слуху, іноземної мови є формування в них іншомовної комунікативної компетентності. у цьому контексті особливого значення набуває вирішення проблеми формування англомовної лексичної компетентності як однієї з основоположних складових частин оволодіння мовою, яка виявляється в готовності учня використовувати лексичні знання та уміння в реальних комунікативних ситуаціях безпосереднього чи опосередкованого спілкування.

Основна частина. Формування лексичної компетентності в дітей із порушеннями слуху, незалежно від ступеня ураження слухового аналізатора, є надзвичайно складним завданням для педагогів.

Технологія формування англомовної лексичної компетентності в учнів із порушеннями слуху 5 класів ґрунтується на положеннях бімодально-білінгвального підходу до навчання про використання як засобу навчання двох мов – національної словесної мови та жестової. Мова навчання вибирається відповідно до змоги дитини з порушеннями слуху її розуміти. З огляду на те, що в нашому дослідженні йдеться про навчання дітей 5 класів спеціальних шкіл, то навіть з урахуванням домінування відсоткової частки дітей із родин батьків, що чують (90%), упродовж початкової школи ці діти вже опанували українську жестову мову. З огляду на те, що комунікація засобами української жестової мови не супроводжується виникненням бар'єрів, її застосування як засобу пояснення змісту нової лексичної одиниці видається найбільш раціональним для цієї категорії дітей (Замша, Федоренко, 2016: 53–55).

У процесі формування графемного образу англомовної лексичної одиниці передбачено застосування американського дактилювання, яке після автоматизації стає підґрунтям для перевірки послідовності і коректності літер певного слова.

У процесі формування «фонемного» образу англомовної лексичної одиниці використовувався засіб мануорального артикулювання (Замша, Федоренко, 2016: 57–59).

Таблиця 1

Технологія формування англомовної лексичної компетентності в учнів із порушеннями слуху 5 класів

Часові межі вивчення ЛО	Лексичний блок (5–7 ЛО)	Складник ЛО	Засоби для вивчення	Вид діяльності	Повторення
Урок	Етап введення ЛО	Графемний образ ЛО	друковане письмове дактильне	сприймання	5 с 25 с
		Фонетичний образ ЛО	усне мануоральне мовлення	сприймання	
	Етап семантизації ЛО	Значення ЛО	пояснення засобами УЖМ	сприймання	
	Етап формування лексичного вміння	Лексичні вміння	друковане письмове дактильне мануоральне мовлення	сприймання / відтворення	2 хв 10 хв
Поза уроком	Етап автоматизації лексичного вміння	Лексичні вміння	друковане письмове дактильне мануоральне мовлення	сприймання / відтворення	5 годин 1 день 5 днів або наступний урок 25 днів 4 місяці

Практичне впровадження технології створювало основу для розроблення підсистеми вправ.

Етап введення лексичної одиниці

Графемний образ

Вправа 1. Графемне розрізнення

Мета: сформувати графемний образ лексичної одиниці, що виражена друкованими літерами.

Зміст завдання: учневі дається комплект карток із надрукованими писемними і друкованими літерами словами. Учень має знайти відповідники слова у двох формах шрифтів.

Інструментарій: картки з написами слів book, I, like, favourite, my, is, about, dog, books, dogs та book, I, like, favourite, my, is, about, dog, books, dogs.

Вправа 2. Графемне розрізнення

Мета: сформувати графемний образ лексичної одиниці, що виражена дактилемами.

Зміст завдання: вчитель дактилює слова (book, I, like, favourite, my, is, about, dog) в довільній послідовності, а учні мають знайти їх відповідники і показати вибрану картку вчителю.

Інструментарій: картки з написами слів book, I, like, favourite, my, is, about, dog, books, dogs.

Вправа 3. Графемне розрізнення

Мета: сформувати графемний образ лексичної одиниці, що виражена писемними літерами.

Зміст завдання: вчитель дактилює слова (book, I, like, favourite, my, is, about, dog) у довільній послідовності, а учні мають знайти їх писемні відповідники і показати вибрану картку вчителю.

Інструментарій: картки з написами слів book, I, like, favourite, my, is, about, dog, books, dogs.

Фонетичний образ

Вправа 1. Розрізнення

Мета: сформувати мануоральний образ лексичної одиниці.

Зміст завдання: вчитель мануорально артикулює слова (book, I, like, favourite, my, is, about, dog) у довільній послідовності, а учні мають знайти їх транскрипційні відповідники і показати. За кожну правильну відповідь учневі нараховується 1 бал, першому – додатково 1 бонусний бал. Перемагає той, хто набере найбільшу кількість балів.

Інструментарій: учням роздаються картки з написами транскрипції слів [bʊk], [aɪ], [laɪk], [ˈfeɪvərɪt], [maɪ], [ɪz], [əˈbaʊt], [dɒɡ].

Етап семантизації лексичної одиниці

Вправа 1. Значення

Мета: забезпечити розуміння значення лексичної одиниці.

Зміст завдання: кожен учень отримує картки з написаними словами. Вчитель показує жест українською жестовою мовою, а учні мають знайти відповідну картку і продактилювати це слово.

Інструментарій: група карток із написаними (друкованими літерами) словами book, I, like, favourite, my, is, about, dog, books, dogs.

Вправа 2. Значення

Мета: забезпечити розуміння значення лексичної одиниці.

Зміст завдання: кожен учень отримує комплект карток, він має з'єднати англійські слова з українськими еквівалентами.

Інструментарій: група карток із написаними словами (друкованими і писемними літерами) англійською мовою (book, I, like, favourite, my, is, about, dog, books, dogs) та українською мовою (книга, я, подібний / як(подібний), улюблений, мій, є, про, собака, книги, собаки).

Етап формування лексичних вмінь

На уроці

Вправа 1. Вживання слова

Мета: вживання лексичної одиниці в різних формах.

Зміст завдання: кожному учневі дається комплект карток із друкованими і писемними літерами написаними словами, їх транскрипцією, дактильний образ та мануоральний образ. Учень має згрупувати всі п'ять варіантів образу слова в одну групу.

Інструментарій: картки з друкованими і писемними літерами написаними словами (book, I, like, favourite, my, is, about, dog, books, dogs), їх транскрипцією, дактильний образ та мануоральний образ.

Вправа 2. Вживання слова в контексті

Мета: вживання лексичної одиниці в різних формах.

Зміст завдання: учневі пропонуються картки зі словами book, I, like, favourite, my, is, about, dog, books, dogs. Учні мають скласти з цих карток речення якомога швидше. Виграє той хто правильно складе найдовше речення.

Інструментарій: картки зі словами book, I, like, favourite, my, is, about, dog, books, dogs.

Поза уроком

Вправа 1. Закріплення

Мета: закріпити вживання лексичної одиниці.

Зміст завдання: засобами телефонних додатків типу Viber, Telegram тощо кожному учневі надсилається повідомлення в довільному порядку слів book, I, like, favourite, my, is, about, dog та речень I like books. I like dogs. I like books about dogs. My favourite book is about dog. Учні мають написати переклад українською мовою цих слів і речень у тому ж порядку.

Інструментарій: мобільні додатки Viber, Telegram тощо.

Вправа 2. Закріплення

Мета: закріпити вживання лексичної одиниці.

Зміст завдання: засобами телефонних додатків типу Viber, Telegram тощо кожному учневі надсилається повідомлення у форматі відео, де українською жестовою мовою в довільному порядку показуються жести на позначення: book/s, I, like, favourite, my, is, about, dog/s. I like books. I like dogs. I like books about dogs. My favourite book is about dog. Учні мають написати їх переклад англійською мовою.

Інструментарій: мобільні додатки Viber, Telegram тощо.

Експериментальна апробація технології формування англомовної лексичної компетентності в п'ятикласників із порушеннями слуху здійснювалась на підґрунті теоретичної структур-функціональної моделі англомовної лексичної компетентності. Відповідно до цієї моделі було визначено діагностичні критерії та показники сформованості компонентів англомовної лексичної компетентності п'ятикласників із порушеннями слуху. З огляду на те, що сформованість лексичних знань виявляється не безпосередньо, а опосередковано через лексичні вміння, когнітивний критерій як діагностичний ми не виокремлювали (Дробот, Замша, Федоренко, 2017: 38–40).

Операційний критерій оцінювання ґрунтувався на вивченні рівня сформованості лексичних вмінь оперувати знаннями про лексичну одиницю, які розрізнялися за трьома наведеними нижче показниками.

1. Рецептивна група показників, що пов'язані з оцінкою рівня сформованості здатності до сприймання лексичної одиниці, який ми диференціювали за трьома категоріями оцінювання:

1.1. Експресивно-рецептивний показник, що виявлявся за характеристиками володіння вмінням впізнавати, розрізняти, визначати лексичну одиницю за її графемною та фонемною формою:

- графемним образом лексичної одиниці шляхом зіставлення наочного зображення з написаним словом (з та без підтримки американського дактилювання);

- фонемним образом лексичної одиниці шляхом виконання завдань на зіставлення наочного зображення з вимовленим словом (з та без підтримки мануорального артикулювання);

1.2. Морфологічно-рецептивний показник, що виражається у вмінні розпізнавати будову лексичної одиниці шляхом здатності відокремлювати в іменниках множини закінчення, що їх позначають (насамперед, «-s», «-es»);

1.3. Семантично-рецептивний показник, що ґрунтується на здатності пояснити засобами української жестової чи словесної мов значення слова – писемного (друкованого, написаного прописом, продактильованого), яке прочитане учнем чи усне, що сприйняте на слуховій чи слухозоровій/зоровій (з підтримкою засобами мануорального артикулювання) основі;

1.4. Диференціально-рецептивний показник, що ґрунтується на здатності розрізняти англомовні та україномовні лексичні одиниці, відповідно, розподіляти написані (друкований, письмовий, дактильний) на картках слова за групами відповідно до мови;

2. Репродуктивний показник, що являє оцінку спроможності до активного використання лексичної одиниці, який поділяється на категорії оцінювання:

2.1. Експресивно-репродуктивний показник, що виявляється за рівнем сформованості здатності коректно відтворювати графемний образ англійської лексичної одиниці шляхом підписування знайомого зображення. У дослідженні спеціально не використовувалось вивчення здатності відтворювати фонемний образ лексичної одиниці шляхом озвучування слова;

2.2. Морфологічно-репродуктивний показник, що визначається за рівнем сформованості вміння відтворювати іменники однини у множині відповідно до правил словотворення та виключень (типу a foot – feet, a tooth – teeth);

2.3. Сполучно-репродуктивний показник, що полягає в оцінці рівня сформованості вміння сполучати лексичну одиницю з іншими з метою формулювання простих речень. Цей показник диференціювався за рівнем складності: перший рівень представлений здатністю виконувати завдання на формулювання речення шляхом розстановки карток із написаними словами в правильне речення; другий рівень визначається за здатністю учня вибирати з набору карток із написаними словами лише потрібні для формулювання простого речення; третій рівень визначається за здатністю самостійно написати речення-відповідь на запитання, що написані на дошці, типу «What is your name?», «How old are you?» тощо;

3. Продуктивний показник полягає в оцінюванні здатності дитини здогадуватися про значення нового слова за двома показниками:

3.1. Когнітивно-продуктивний показник, що виражається в здатності зрозуміти значення нового слово, яким підписано картинку з наочним зображенням об'єкта, що він позначає;

3.2. Мовно-продуктивний показник, що виявляється в здатності зрозуміти значення нового слова за контекстом англомовного висловлювання, що виражене простим реченням, в якому лише одне незнайоме слово.

Під час роботи було помічено, що більшість дітей використовує українську жестову мову як мову для перекладу значення англомовних лексичних одиниць. Тому саме її лексична система має враховуватися під час пояснення значень нових англомовних лексичних одиниць.

Результати апробації підсистеми вправ для формування англомовної лексичної компетентності доводять її ефективність для формування операційно-функційної основи лексичних умінь.

Висновки. Формування англомовної лексичної компетентності в учнів із порушеннями слуху в 5 класі ґрунтується на поетапному оволодінні лексичною одиницею із застосуванням засобів підтримки: для графемного образу лексичної одиниці – друкована, письмова, дактильна форми; для фонемного образу лексичної одиниці – усне мовлення / артикулювання, мануоральне артикулювання. Опанування змісту лексичної одиниці забезпечується засобами природної жестової мови. Формування лексичних умінь застосування лексичної одиниці забезпечується шляхом інтервального повторення усіх форм лексичної одиниці на уроці та поза уроком, що забезпечується засобами телефонних додатків (Viber, Telegram чи WhatsApp).

Встановлено, що домінування у процесі навчання англійської мови використання друкованого шрифту подання лексичних одиниць зумовлює виникнення труднощів у процесі сприймання слів, що подані писемним шрифтом, особливі труднощі виникають під час сприймання слів, що мають схожі літери у написанні. Отже, більшу увагу у процесі формування лексичної компетентності в англійській мові варто приділяти розвитку умінь зчитувати слова, що подані у формі писемного шрифту, а також навчати диференціювати лексичні одиниці англійської та української словесної мов, які схожі за графічними ознаками.

Список використаних джерел:

1. Адамюк Н.Б., Дробот О.А., Замша А.В., Федоренко О.Ф. До проблеми розроблення вітчизняної концепції бімодально-білінгвального підходу до навчання глухих і напівглухих осіб. *Інноваційна педагогіка*. 2018. Вип. 7, т. 1. С. 125–129.
2. Ветрова І. Проблема формування лексичної компетенції в підготовці майбутнього вчителя іноземної мови. *Обрії*. 2013. № 1(36). С. 56–58.
3. Дробот О., Замша А., Федоренко О. Бімодально-білінгвальний підхід до організації навчання глухих та слабкочуючих. *Особлива дитина : навчання і виховання*. 2017. № 4 (84). С. 37–46.
4. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. С.Ю. Николаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
5. Замша А., Федоренко О. Педагогічні аспекти навчання англійської мови учнів із порушеннями слуху. *Особлива дитина : навчання і виховання*. 2016. № 3. С. 53–61.
6. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підручник / С.Ю. Николаєва, О.Б. Бігич, Н.О. Бражник та ін. Вид. 2-е, випр. і переробл. Київ : Ленвіт, 2002. 328 с.
7. Потюк І.Є. Формування англомовної лексичної компетенції у майбутніх фахівців сфери туризму на засадах навчальних стратегій. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка*. 2014. № 3. С. 111–116.
8. Соловова Е.Н. Методика обучения иностранным языкам. Москва : АСТ: Астрель, 2008. 238 с.
9. Шамов А.Н. Лексические навыки устной речи и чтения – основа семантической компетенции обучающихся. *Иностранные языки в школе*. 2007. № 4. С. 19–21.

References:

1. Adamiuk, N.B., Drobot, O.A., Zamsha, A.V., Fedorenko, O.F. Do problemy rozroblennia vitchyznianoï kontseptsii bimodalno-bilinhvalnoho pidkhdodu do navchannia hlukhykh i napivhlukhykh osib. Innovatsiina pedahohika. [Issues to Development the Ukrainian Conception of Bimodal-Bilingual Approach to Education of Deaf and Hard-of-Hearing]. Innovative pedagogy, 2018, Issue 7, Vol. 1. Pp. 125–129 [in Ukrainian].
2. Vetrova, I. Problema formuvannya leksichnoï kompetentsiyi v pidgotovtsi maybutnogo vchitelya inozemnoï movy [The problem of forming lexical competence in the preparation of a future foreign language teacher]. Obriyi, 2013, Vol. 1(36), pp. 56–58 [in Ukrainian].
3. Drobot, O., Zamsha, A., Fedorenko, O. Bimodalno-bilinhvalnyi pidkhdid do orhanizatsii navchannia hlukhykh ta slabkochuiuchykh [Bimodal-Bilingual Approach in Deaf and Hard-of-Hearing Education]. Osoblyva dytna : navchannia i vykhovannia, 2017, Vol. 4(84), pp. 37–46 [in Ukrainian].
4. Nikolaeva, S.Yu. (Ed.) (2003). Zahalnoievropeïski Rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia [European-wide Recommendations for Language Education: study, teaching, assessment]. Science. ed. S.Yu. by Nikolaev. K.: Lenwith, 2003. 273 p. [in Ukrainian].
5. Zamsha, A., Fedorenko, O. Pedahohichni aspekty navchannia anhliiskoi movy uchniv iz porushenniamy slukhu [Pedagogical aspects of teaching English to students with hearing impairment]. Osoblyva dytna: teaching & upbringing, 2016, Vol. 3, pp. 53–61 [in Ukrainian].
6. Metodyka vykladannia inozemnykh mov u serednikh navchalnykh zakladakh [Methods of teaching foreign languages in secondary schools]. Textbook / S.Yu. Nikolaev, O.B. Bigich, N.O. Brazhnik & others. Ed. 2nd, amended & revised. Kyiv: Lenwith, 2002. 328 p. [in Ukrainian].
7. Potiuk, I.Ye. Formuvannia anhlovovnoi leksychnoi kompetentsii u maibutnykh fakhivtsiv sfery turyzmu na zasadakh navchalnykh stratehii [Formation of English-language lexical competence in future tourism professionals on the basis of educational strategies]. Scientific notes of the Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk. Series: Pedagogy, 2014, Vol. 3, pp. 111–116 [in Ukrainian].
8. Solovova, E.N. Metodika obuchenya inostrannym yazykam [Methods of teaching foreign languages]. Moscow: ACT: Astrel, 2008. 238 p. [in Russian].
9. Shamov, A.N. Leksicheskie navyki ustnoj rechi i chteniya – osnova semanticheskoi kompetentsii obuchaemykh [The lexical skills of oral speech and reading are the basis of the students' semantic competence]. Inostrannye yazyki v shkole, 2007, Vol. 4, pp. 19–21 [in Russian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.7.1.5>

MODYFIKACJA ŚRODOWISK ROZWOJOWYCH PLACÓW ZABAW, SCHRONIEŃ I OŚRODKÓW DLA DZIECI W LATACH ROZWOJU NOWEJ SZKOŁY NA UKRAINIE (1917-1919)

Hanna Ivaniuk

*doktor nauk pedagogicznych, profesor,
kierownik Katedry Pedagogiki i Psychologii*

Kijowskiego Uniwersytetu imienia Borysa Hrinchenki (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0001-7758-5121

Yana Matiushynets

aspirantka, wykładowca Katedry Pedagogiki i Psychologii

Kijowskiego Uniwersytetu imienia Borysa Hrinchenki (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0001-7536-4384

Adnotacja. W artykule podkreślono cechy funkcjonowania środowisk rozwojowych placów zabaw, schronień i ośrodków dla przedszkolaków w latach 1917-1919; podejścia do modyfikacji systemu placów zabaw, schronień i ośrodków dla dzieci w określonych granicach chronologicznych. Do badania problemu wykorzystano metody: hermeneutyczną – do nowego czytania tekstów ówczesnych dokumentów w celu zidentyfikowania powiązań między potrzebami społecznymi i kulturowymi odnowy edukacji przedszkolnej i podstawowej dzieci oraz zjawiskami i procesami ich realizacji; historyczno-retrospektywną w celu analizy odręcznych i drukowanych materiałów z archiwów (Centralne Archiwum Państwowe Najwyższych Władz i Administracji Ukrainy); historyczno-strukturalną – w celu identyfikacji zmian w rozwoju środowisk rozwojowych dla dzieci. Uzasadnione są priorytetowe funkcje, zadania i formy pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym w warunkach środowisk rozwojowych placów zabaw, schronień i ośrodków w tym odcinku historii. Podsumowano idee (edukacyjnego środowiska ochrony zdrowia; realizacji wszechstronnego rozwoju dzieci; jedności oddziaływań wychowawczych z naturą; realizacji samodzielności, kreatywności i inicjatywy dzieci; upaństwowienia środowisk edukacyjnych; zaszczepienia miłości do książki i czytania; pedagogizacji rodziców wychowanków) funkcjonowania placów zabaw, schronień i ośrodków dla dzieci w wieku przedszkolnym w wyznaczonych granicach chronologicznych.

Słowa kluczowe: środowisko edukacyjne; plac zabaw; schronienie; ośrodek; dzieci w wieku przedszkolnym.